

Renata Knap

Państwowe fundusze majątkowe jako czynnik rozwoju krajów Afryki

Studia i Prace Wydziału Nauk Ekonomicznych i Zarządzania 49/1, 189-202

2017

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Renata Knap*

Uniwersytet Szczeciński

PAŃSTWOWE FUNDUSZE MAJĄTKOWE JAKO CZYNNIK ROZWOJU KRAJÓW AFRYKI

Streszczenie

Celem artykułu jest próba oceny roli PFM krajów afrykańskich w rozwoju Afryki. W pierwszej części artykułu przedstawiono charakterystykę PFM Afryki, w drugiej omówiono pozytywne efekty funkcjonowania PFM krajów Afryki, w trzeciej natomiast – zagrożenia związane z ustanawianiem PFM w Afryce. Z przeprowadzonych analiz wynika, że ocenę wpływu afrykańskich PFM na rozwój Afryki utrudnia specyfika uwarunkowań społeczno-ekonomicznych i polityczno-instytucjonalnych w krajach Afryki oraz brak dostępu do pełnej informacji. Teoria i praktyka dostarczają bowiem argumentów wskazujących tak na pozytywne, jak i negatywne oddziaływanie afrykańskich PFM na procesy rozwojowe w krajach Afryki w badanym okresie.

Słowa kluczowe: państwowe fundusze majątkowe, Afryka, rozwój społeczno-gospodarczy

* Adres e-mail: renataknap@onet.pl.

Wprowadzenie

Wzrost cen dóbr podstawowych na światowym rynku oraz ekspansja eksportowa gospodarek wschodzących (głównie azjatyckich) spowodowały w ostatnich dwóch dekadach gwałtowny rozwój państwowych funduszy majątkowych (PFM), postrzeganych jako narzędzia efektywnego zarządzania rosnącymi w szybkim tempie dochodami z eksportu surowców i rezerwami dewizowymi (TheCityUK 2015, s. 2–13; Knap, 2013, s. 61–68). W pierwszej dekadzie XXI wieku do najbardziej aktywnych regionów świata pod względem tworzenia nowych PFM należała Afryka (Cieślik, 2014; Capape, 2012). Gwałtownie rosnąca liczba PFM w Afryce wywołała dyskusje wśród ekonomistów, w których wyrażane były odmienne opinie w kwestii oceny tego zjawiska, a w szczególności celów i sposobów funkcjonowania afrykańskich PFM oraz ich wpływu na rozwój krajów Afryki (Amoako-Tuffour, 2016; Dixon 2016; Willsa, Senbetb, Simbanegavib, 2016; Bauer, 2015; Dixon, Monk 2011; Triki, Faye, 2011).

Celem artykułu jest próba oceny roli państwowych funduszy majątkowych krajów afrykańskich w rozwoju gospodarczym Afryki. W pierwszej części artykułu przedstawiono charakterystykę PFM Afryki, w drugiej omówiono pozytywne kierunki ich oddziaływania na rozwój krajów Afryki, w trzeciej natomiast – zagrożenia związane z ustanawianiem PFM w Afryce.

Dla realizacji celu przeprowadzono studia literaturowe i badania z zastosowaniem metody analizy statystycznej. Materiał statystyczny wykorzystany w analizach pobrano z baz danych i raportów międzynarodowych instytucji monitorujących rozwój PFM (SWFI, SIL, ESADE, TheCityUK, ISFWF) oraz AFDB, UNCTAD i Banku Światowego.

Badaniami objęto lata 2000–2015, czyli okres od wystąpienia znacznego przyspieszenia w rozwoju PFM do roku, za który dostępne były dane statystyczne.

1. Charakterystyka państwowych funduszy majątkowych krajów Afryki

W 2015 roku w krajach Afryki identyfikowano 17 czynnych PFM o łącznej wartości aktywów wynoszącej 132,4 mld USD¹. Pod względem ilości PFM Afryka zajmowała trzecie miejsce wśród regionów świata, ale aktywa afrykańskich PFM stanowiły tylko 1,9% wartości globalnych zasobów PFM (tab. 1).

Tabela 1. Liczba i wartość aktywów PFM na świecie według regionów geograficznych w 2015 roku (wrzesień 2015)

Regiony	Liczba PFM	Aktywa PFM (mld USD)	Aktywa PFM (procent globalnych aktywów PFM)
Afryka	17	132,4	1,9
Ameryka Łacińska i Karaiby	8	45,2	0,6
Ameryka Północna	11	150,8	2,1
Azja (z wył. Bliskiego Wschodu)	20	2670,8	37,5
Bliski Wschód	23	2890,9	40,6
Europa	7	1072	15,1
Oceania	7	154,2	2,2
Świat ogółem	93	7116,3	100,0

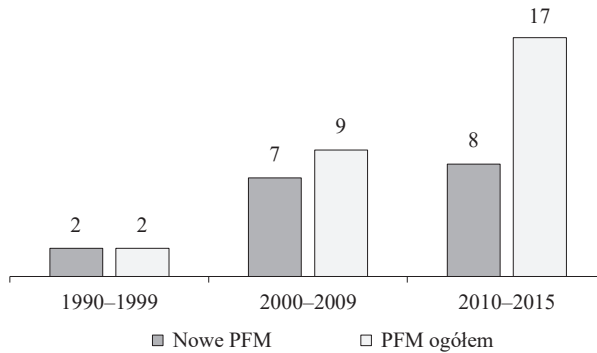
Źródło: opracowanie własne na podstawie ESADE (2016), s. 134–135; SWFI (2017).

Do 2000 roku w Afryce funkcjonowały tylko dwa PFM, utworzone w ostatniej dekadzie XX wieku. W latach 2000–2009 liczba aktywnych PFM krajów Afryki zwiększyła się o siedem nowych funduszy², a kolejne osiem powstało w okresie 2010–2015 (rys. 1).

¹ Badanie PFM utrudnia brak jednolitej definicji i stosowanie różnych, odmiennych kryteriów kwalifikowania funduszy jako PFM oraz nieujawnianie informacji przez wiele PFM. W konsekwencji, liczba i wartość aktywów PFM znacznie różnią się w zależności od źródła danych. Dla przykładu, ilość aktywnych PFM w Afryce w 2015 r. oceniana była – w zależności od źródła – na 5 (SIL, 2016, s. 8), 11 (SWFI, 2017), 17 (ESADE, 2016, s. 134–135), 21 (Triki, 2015). W artykule przyjęto szerokie ujęcie PFM, zgodnie z którym pojęcie to oznacza będące własnością państwa fundusze inwestycyjne specjalnego przeznaczenia (Knap, 2013).

² Nie uwzględniono w tej liczbie PFM Czadu, powołanego w 2003 r. i zlikwidowanego w 2008 r. (SWFI, 2017).

Rysunek 1. Wzrost liczby PFM krajów Afryki w latach 1990–2015

Źródło: opracowanie własne na podstawie tabeli 2.

W 2015 roku państwowy fundusz majątkowy posiadało 16 z 54 krajów Afryki, a jeden kraj dysponował dwoma PFM (Nigeria). W grupie tej znajdowały się kraje ze wszystkich regionów geograficznych Afryki (Wschodniej, Zachodniej, Centralnej, Południowej i Północnej) i o różnym poziomie rozwoju – należące zarówno do najbogatszych, jak i najsłabiej rozwiniętych krajów kontynentu (tab. 2). Cechą charakterystyczną PFM Afryki w latach 2000–2015 był wysoki stopień koncentracji aktywów, początkowo w jednym kraju (Algieria), a od 2006 roku w dwóch krajach (Algierii i Libii). W 2015 roku na te dwa największe PFM Afryki przypadało łącznie aż 87% całkowitych aktywów PFM krajów afrykańskich. Pozostałe afrykańskie PFM były relatywnie bardzo małe pod względem wartości zasobów, szczególnie w porównaniu do PFM krajów Azji, Europy i Bliskiego Wschodu, dysponujących zasobami o wartości rzędu kilkuset miliardów USD (tab. 2).

Tabela 2. PFM krajów Afryki (wrzesień 2015)

Kraj	Nazwa PFM	Aktywa (mld USD)	Rok utworzenia	Źródło finansowania	Cel
1	2	3	4	5	6
Libia	Libyan Investment Authority	60,00	2006	ropa	stabilizacyjny, inwestycja rezerw
Algieria	Revenue Regulation Fund	55,00	2000	ropa i gaz	stabilizacyjny

1	2	3	4	5	6
Botswana	Pula Fund	5,70	1994	diamenty i minerały	oszczędnościowy
Angola	Fundo Soberano de Angola	5,00	2012	ropa	stabilizacyjny, oszczędnościowy, rozwojowy
Moroko	Fonds Marocain de Développement Touristique	1,50	2011	niesurowcowy	rozwjowy
Nigeria	Nigeria – Bayelsa	1,50	2012	niesurowcowy	rozwjowy
Nigeria	Nigerian Sovereign Investment Authority	1,40	2012	ropa	stabilizacyjny, rozwojowy, inwestycja rezerw
Senegal	Fonds souverain d'investissement stratégiques	1,00	2012	niesurowcowy	rozwjowy, oszczędnościowy
Ghana	Ghana Petroleum Funds	0,50	2011	ropa	stabilizacyjny, oszczędnościowy
Gabon	Sovereign Fund of the Gabonese Republic	0,40	1998	ropa	rozwjowy
Mauretania	National Fund for Hydrocarbon Reserves	0,30	2006	ropa i gaz	stabilizacyjny, oszczędnościowy
Gwinea Równikowa	Fund for Future Generations	0,08	2002	ropa	oszczędnościowy
Rwanda	Agaciro Development Fund	0,03	2012	niesurowcowy	stabilizacyjny, rozwojowy
Wyspy Św. Tomasza i Książęca	Permanent Fund for Future Generation	0,01	2004	ropa i gaz	rozwjowy
Kongo, Dem. Rep.	Fonds de Stabilisation des Recettes Budgétaires	n.	2005	ropa i gaz	stabilizacyjny
Mauritius	Mauritius Sovereign Wealth Fund	n.	2010	niesurowcowy	stabilizacyjny
Sudan Południowy	Oil Revenue Stabilization Fund	n.	2008	ropa i gaz	stabilizacyjny, inwestycja rezerw

Źródło: opracowanie własne na podstawie SWFI (2017); ESADE (2016), s. 134–135; SIL (2016), s. 8, 10–13; ISFWF (2017).

W krajach afrykańskich dominowały surowcowe PFM, finansowane dochodami z eksportu surowców (głównie ropy naftowej), na które przypadało aż 97% aktywów PFM Afryki. Pozostałe 3% całkowitych zasobów finansowych afrykańskich

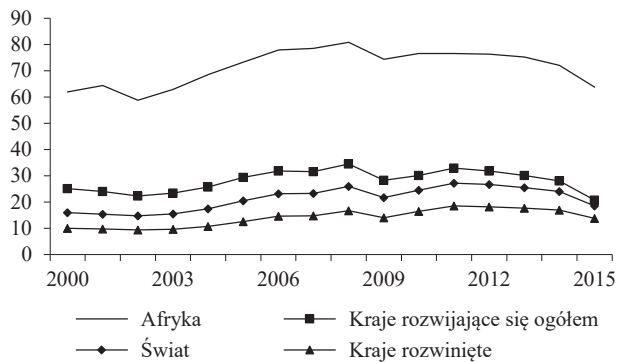
PFM przypadało na pięć niesurowcowych funduszy, finansowanych głównie bezpośrednim transferem części rezerw dewizowych (tab. 2). Wyjątkowy w tej grupie był PFM Rwandy, ponieważ jego kapitał pochodził z dobrowolnych wkładów Rwan-dyjszczyków oraz przyjaciół Rwandy (ISFWF, 2017).

W 2015 roku, oprócz 17 aktywnych PFM, w Afryce oficjalnie planowano lub ustanowiono (ale nie podjęły działalności), 12 kolejnych PFM w następujących kra-jach: Sierra Leone, Tunezja, Południowa Afryka, Kenia, Uganda, Zambia, Mozam-bik, Namibia, Zimbabwe, Tanzania, Liberia i Czad (ESADE, 2016, s. 136; SIL, 2016, s. 10–13).

2. Korzyści z powołania PFM

Większość gospodarek Afryki jest uzależniona od produkcji i eksportu dóbr podstawowych, głównie nieodnawialnych zasobów naturalnych. W latach 2000–2015 udział eksportu surowców mineralnych w eksporcie niektórych krajów Afryki (Algierii, Angoli, Libii i Nigerii) kształtował się na poziomie aż ponad 90%, a dla Afryki ogółem wynosił średnio rocznie 71%, podczas gdy w eksporcie światowym – 21% (rys. 2).

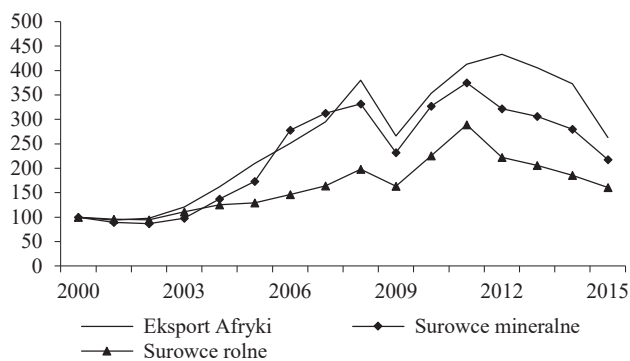
Rysunek 2. Udział surowców mineralnych w eksporcie Afryki, wybranych grup krajów i świata w latach 2000–2015 (%)

Źródło: opracowanie własne na podstawie UNCTAD (2017).

W tych warunkach gwałtowna wyżka cen dóbr podstawowych na światowym rynku w pierwszej dekadzie XXI wieku spowodowała wzrost wartości eksportu Afryki (rys. 3). Zwiększające się w szybkim tempie dochody eksportowe i rezerwy dewizowe stały się źródłem finansowania PFM, tworzonych przez rządy państw afrykańskich dla efektywnego zarządzania nadwyżkami dochodów z eksportu surowców. Za ważny czynnik rozwoju PFM Afryki uznaje się też poprawę dyscypliny fiskalnej w większości państw afrykańskich, co ułatwiło zwiększenie oszczędności w badanym okresie (Blas, 2013).

Rysunek 3. Wskaźniki dynamiki światowych cen surowców mineralnych, rolnych oraz eksportu Afryki w latach 2000–2015 (2000 = 100; %)

Źródło: opracowanie własne na podstawie UNCTAD (2017).

Podstawowym celem wydzielania części dochodów i inwestowania ich za granicą w ramach PFM krajów Afryki było dążenie do zmniejszenia zależności budżetu i gospodarki od wahań cen surowców oraz zapobieganie nadmiernej aprecjacji waluty lokalnej w wyniku napływu zagranicznego kapitału (funkcja stabilizacyjna). „Zaparkowanie” części dochodów w PFM na „gorsze dni” (spadek cen surowców, szoki zewnętrzne) i „lepsze dni” (zwiększenie możliwości absorpcji kapitału w kraju) służyło więc stabilizacji makroekonomicznej gospodarek Afryki oraz zapobieganiu „chorobie holenderskiej”. Większość PFM krajów afrykańskich deklarowało pełnienie funkcji stabilizacyjnej (tab. 2) i realizowało ją w praktyce, przekazując część dochodów z eksportu surowców do PFM w okresie wzrostu ich cen i korzystając z środków PFM w okresie spadku cen i globalnego kryzysu finansowo-ekonomicznego 2008+.

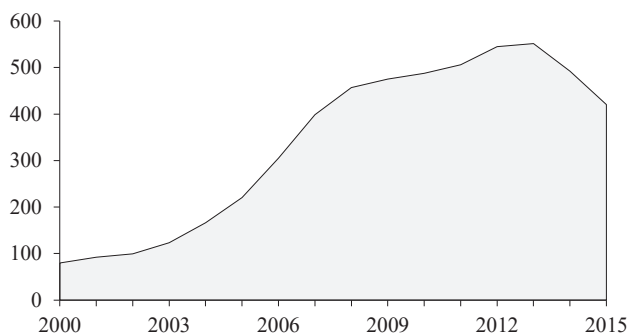
Drugim najczęściej zgłaszanym celem PFM Afryki było finansowanie inwestycji wspierających rozwój kraju (funkcja rozwojowa). Większość PFM państw afrykańskich miała upoważnienie do inwestowania w kraju, w priorytetowe sektory i projekty społeczno-ekonomiczne, zazwyczaj w infrastrukturę, edukację i ochronę zdrowia (Hove, 2016, s. 12–16). PFM Afryki realizowały ten mandat w praktyce, a silne zaangażowanie w strategiczne inwestycje krajowe odnotowano m.in. w przypadku PFM Nigerii i Angoli (Armoako-Tufor, 2016, s. 46). Szczególnie duży udział inwestycji w krajowe aktywa w relacji do inwestycji zagranicznych charakteryzował PFM Ghany, Maroka, Senegalu i Rwandy, co było powodem nieuznawania tych funduszy za PFM przez niektóre instytucje (SWFI, 2017; SIL, 2016, s. 9–13). Przyjmując skalę regionalną i rozszerzając funkcję rozwojową na wspieranie rozwoju nie tylko kraju pochodzenia PFM, ale całego regionu, należy podkreślić, że PFM wielu państw afrykańskich inwestowały w projekty w innych krajach Afryki. Dużą aktywność w tym względzie wykazywały w badanym okresie PFM Libii i Angoli, inwestując, także w formie inwestycji bezpośrednich, w całą Afryce (m.in. w sektor rolny i infrastrukturę w Mali, Liberii, Sudanie i Somalii) (Turkish, 2011, s. 13). Inwestycje afrykańskich PFM w regionie uznaje się za czynnik wspierający rozwój integracji wewnątrzkontynentalnej oraz afrykańskich rynków finansowych.

PFM państw Afryki deklarowały też pełnienie funkcji oszczędnościowej (tab. 2), której celem było zmniejszenie zależności gospodarki od nieodnawialnych zasobów naturalnych (dywersyfikacja gospodarki) poprzez zamianę przychodów z eksportu wyczerpywalnych surowców w bardziej zróżnicowany portfel aktywów finansowych. PFM miały w ten sposób zapewniać międzypokoleniowy transfer bogactwa (zabezpieczenie przyszłych pokoleń).

Ponadto niektóre PFM krajów Afryki realizowały funkcję inwestycji rezerw (tab. 2), której celem było zwiększenie stopy zwrotu z rosnących w szybkim tempie rezerw dewizowych, maksymalizując w ten sposób korzyści z nadwyżek dochodów eksportowych (rys. 4).

Dostępne informacje wskazują, że w badanym okresie większość afrykańskich PFM stosowała ostrożne strategie inwestycyjne, ze szczególnym naciskiem na płynność, inwestując głównie za granicą, w tradycyjne aktywa. Realizowały więc zwłaszcza swoje mandaty stabilizacyjne. Występowała jednak wyraźna tendencja wzrostu znaczenia inwestycji w krajowe aktywa alternatywne (infrastruktura, nieruchomości) (Prequin, 2015, s. 11; Beck i in., 2011, s. 177).

Rysunek 4. Wartość rezerw dewizowych Afryki w latach 2000–2015 (mld USD)

Źródło: opracowanie własne na podstawie AFDB (2017).

Z funkcjonowaniem PFM krajów Afryki wiązały się niekiedy dodatkowe korzyści w postaci poprawy ich pozycji w międzynarodowych ratingach kredytowych. Taka sytuacja wystąpiła w przypadku Angoli i Nigerii, dla których agencja Moody's Investors Service podniosła ocenę ratingową, uzasadniając decyzję m.in. ustanowieniem PFM (Whitehead, 2012). Poprawa oceny zwiększała wiarygodność finansową krajów, zmniejszając koszty zewnętrznego finansowania i zwiększając ich atrakcyjność inwestycyjną.

Podsumowując, pozytywna rola PFM krajów afrykańskich w rozwoju Afryki polegała na przyczynianiu się do poprawy stabilności makroekonomicznej, rozwoju infrastruktury, dywersyfikacji gospodarki, poprawy wiarygodności finansowej i rozwoju integracji regionalnej. Ocena ta dotyczy w znacznej mierze potencjalnej, a nie realnej roli PFM w tych procesach i opiera się na jednostkowych przypadkach. Dokładniejsze określenie skali i zakresu rzeczywistego wpływu PFM na rozwój Afryki w latach 2000–2015 uniemożliwia brak dostępu do danych, ponieważ większość PFM Afryki nie udostępnia informacji na temat realizowanej strategii inwestycyjnej i dokonywanych transakcji.

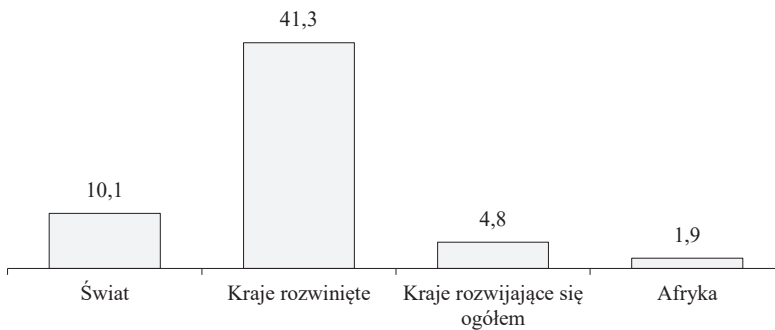
3. Zagrożenia związane z PFM krajów Afryki

Ocenę roli PFM krajów Afryki w rozwoju regionu komplikują identyfikowane w literaturze przedmiotu i praktyce negatywne aspekty ich funkcjonowania.

W najbardziej krytycznych opiniach kwestionuje się w ogóle zasadność tworzenia PFM przez kraje afrykańskie.

Do podstawowych argumentów, przytaczanych przeciwko tworzeniu PFM i inwestowaniu ich aktywów za granicą, należą warunki ekonomiczno-społeczne w Afryce. W pierwszej dekadzie XXI wieku kraje Afryki zaliczały się wprawdzie do najszybciej rozwijających się gospodarek, ale Afryka pozostawała najsłabiej rozwiniętym regionem świata, z ogromnymi potrzebami w zakresie rozwoju infrastruktury, edukacji i ochrony zdrowia. Dla przykładu, według szacunków Banku Światowego, niezbędne wydatki na infrastrukturę techniczną w Afryce Subsaharyjskiej do 2020 roku powinny wynosić średnio 93 miliardy USD rocznie (Foster, Briceno-Garmendia, 2010, s. 6). Szczególnie podkreśla się w tej argumentacji, że poziom życia w Afryce jest najniższy na świecie, a społeczeństwa większości afrykańskich krajów żyją w ubóstwie i nie mają możliwości zaspokojenia podstawowych potrzeb (rys. 5). Dlatego ustanawianie PFM i inwestowanie dochodów z eksportu za granicą oceniane jest jako niekorzystne z punktu widzenia interesów rozwojowych Afryki, a nawet nieetyczne (Redvers, 2015).

Rysunek 5. PKB *per capita* Afryki i wybranych regionów w 2015 roku (tys. USD, ceny bieżące)

Źródło: opracowanie własne na podstawie UNCTAD (2017).

Ze względu na uwarunkowania polityczno-instytucjonalne w Afryce, negatywnie oceniane jest także inwestowanie aktywów afrykańskich PFM w kraju. Słabość instytucji, korupcja i nepotyzm w połączeniu z brakiem transparentności i złym zarządzaniem PFM powodują, że te pozabudżetowe fundusze łatwo ulegają

politycznej manipulacji i przekształcaniu w fundusze typu *slush* (dyskrecjonalne, „łapówkowe”). Pozwala to rządzącym na inwestowanie zasobów PFM w ryzykowne aktywa zarządzane przez rodzinę, przyjaciół czy politycznych sojuszników oraz finansowanie marnotrawstwa wydatków publicznych pod pozorem rozwoju infrastruktury krajowej. Spektakularne przypadki korupcyjnych praktyk, które doprowadziły do „wyparowania” części aktywów z PFM, ujawniono w badanym okresie w Libii i Angoli (Amoako-Tuffour, 2106, s. 48; Bauer, 2014, s. 16; Masamba, 2014).

W krytycznych ocenach roli PFM krajów Afryki podkreśla się także, że często w ogóle nie pełnią one zasadniczych, przypisanych im funkcji. Dostępne dane wskazują, że kraje afrykańskie regularnie korzystają z zasobów PFM w celu zamknięcia deficytu budżetowego lub spłaty długu zagranicznego, zamiast gromadzić środki na realizację antycyklicznych polityk makroekonomicznych lub przyszłej stabilizacji długoterminowej i międzypokoleniowej. Wycofywanie aktywów w celu „załatania” bieżących deficytów doprowadziło nawet do upadku PFM w niektórych krajach Afryki (Triki, Faye, 2011, s. 9).

Ze względu na specyficzne uwarunkowania występujące w Afryce, w krytycznych opiniach stwierdza się, że w większości krajów Afryki jest za wcześnie na tworzenie PFM. Za bardziej korzystne dla ich rozwoju uznaje się na przykład zwiększenie dyscypliny fiskalno-budżetowej oraz wykorzystywanie nadwyżek dochodów eksportowych bezpośrednio na spłatę zadłużenia zagranicznego i inwestycje w edukację, zdrowie i infrastrukturę w kraju (Torvik, 2016, s. 16; Bauer, 2015).

Podsumowanie

Na podstawie przeprowadzonej analizy można stwierdzić, że większość PFM krajów Afryki powstała dopiero w XXI wieku jako narzędzie do zarządzania nadwyżkami z eksportu surowców mineralnych. PFM Afryki charakteryzowały się małą wartością aktywów, koncentracją na osiągnięciu celu stabilizacyjnego oraz niskim poziomem transparentności i jakości zarządzania.

Specyfika uwarunkowań społeczno-ekonomicznych i polityczno-instytucjonalnych w krajach Afryki oraz brak dostępu do pełnej informacji powodują, że ocena wpływu PFM na rozwój Afryki jest trudna, zarówno na gruncie teoretycznym, jak i praktycznych doświadczeń. Teoria i praktyka dostarczają bowiem argumentów

wskazujących tak na pozytywne, jak i negatywne ich oddziaływanie na procesy rozwojowe w krajach Afryki w badanym okresie.

Nierozstrzygnięte więc pozostają dwie podstawowe kwestie, wokół których koncentrują się dyskusje na temat roli PFM w krajach Afryki, a mianowicie: a) czy ustanawianie PFM jest w ogóle korzystne dla rozwoju Afryki? b) jeśli PFM są dobrym rozwiązaniem dla krajów Afryki, to czy powinny inwestować przede wszystkim w kraju czy za granicą?

Literatura

- AFDB (2017). *Open Data for Africa*. Pobrano z: <http://dataportal.opendataforafrica.org>.
- Amoako-Tuffour, J. (2016). Should Countries Invest Resource Revenues Abroad When Demands for Public Infrastructure Are Pressing at Home? The Dilemma of Sovereign Wealth Funds in Sub-Saharan Africa. *Journal of African Economies*, 25, AERC Supplement 2, 41–58.
- Bauer, A. (2014). *Managing the Public Trust: How to Make Natural Resource Funds Work for Citizens*. New York: Natural Resource Governance Institute.
- Bauer, A. (2015). *Six Reasons Why SWFs Should Not Invest or Spend at Home*. Oxford: Natural Resource Governance Institute.
- Beck, T., Maimbo, S.M., Faye, I., Triki, T. (2011). *Financing Africa: Through the Crisis and Beyond*. Washington: The World Bank.
- Blas, J. (2013). Funds Expand in Africa. *Financial Times*, 15.
- Capapé, J. (2013). *Africa and Sovereign Wealth Funds*. W: J. Santiso (red.), *Sovereign Wealth Funds 2012* (s. 88–94). Madrid: ESADEgeo-KPMG-Invest in Spain/ICEX.
- Cieślak, E. (2014). African Sovereign Wealth Funds: Facts and Figures. *Gospodarka Narodowa*, 6 (274), 103–122.
- Dixon, A.D. (2016). *The Rise, Politics, and Governance of African Sovereign Wealth Funds*. Pobrano z: <https://www.wilsoncenter.org/publication/the-rise-politics-and-governance-african-sovereign-wealth-funds>.
- Dixon, A.D., Monk, A. (2011). *What Role for Sovereign Wealth Funds in Africa's Development*. Washington: Center for Global Development.
- ESADE (2015). J. Santiso (red.) *Sovereign Wealth Funds 2015*. Pobrano z: <http://itemsweb.esade.edu/wi/Prensa/SWF2015eng.pdf>.
- Foster, V., Briceno-Garmendia, C. (2010). *Africa's Infrastructure: A Time for Transformation*. Washington: The World Bank.

- Hove, S. (2016). *Sovereign Wealth Funds and Infrastructure Development in Africa*. QGRL Working Paper No. 2016/02.
- Ifediora, J.O. (2015). *Sovereign Wealth Funds As Means to Effective Development Strategy For Resource-Rich African Countries*. Pobrano z: <http://www.casade.org/sovereign-wealth-funds-as-means-to-effective-development-strategy-for-resource-rich-african-countries>.
- ISFWF (2017). *Our Members*. Pobrano z: <http://www.ifswf.org/our-members>.
- Knap, R. (2013). The Role of Sovereign Wealth Funds in Global Flow of Foreign Direct Investments. *Trends in the World Economy*, 5, 57–79.
- Masamba, M. (2014). *Sovereign Wealth Funds: A Race Worth Joining to Unlock Africa's Hidden Potential?* Pobrano z: <http://www.polity.org.za/article/sovereign-wealth-funds-a-race-worth-joining-to-unlock-africas-hidden-potential-2014-06-11>.
- Preqin (2015). *2015 Preqin Sovereign Wealth Fund Review: Exclusive Extract*. Pobrano z: www.preqin.com.
- Redvers, L. (2015). Analysis: Do Sovereign Wealth Funds Make Sense for Africa? *Daily Maverick*, 8.04 2015. Pobrano z: <http://www.dailymaverick.co.za/article/2015-04-08-analysis-do-sovereign-wealth-funds-make-sense-for-africa/#VSfOg0YeFRL>.
- SIL (2016). B. Bortolotti (red.) *The Sky Did Not Fall. Sovereign Wealth Fund Annual Report 2015*. Pobrano z: <http://www.ifswf.org/sites/default/files/Bocconi%20SIL%202016%20Report.pdf>.
- SWFI (2017). *Funds Ranking*. Pobrano z: <http://www.swfinstitute.org>.
- TheCityUK (2015). *Sovereign Wealth Funds*. Pobrano z: <https://www.thecityuk.com/research/sovereign-wealth-funds-2015-report>.
- Torvik, R. (2016). *Should Tanzania Establish a Sovereign Wealth Fund?* CMI Working Paper No. 5.
- Triki, T. (2015). *African Sovereign Wealth Funds: Where They Will Be in 2020?* Pobrano z: http://www.bafficarefin.unibocconi.it/wps/wcm/connect/Cdr/Baffi_Carefin/Home/Research+Units/Sovereign+Investment+Lab/Events.
- Triki, T., Faye, I. (2011). *Africa's Quest for Development: Can Sovereign Wealth Funds help?* Working Paper Series No. 142. Tunis: African Development Bank.
- Turkisch, E. (2011). *Sovereign Wealth Funds as Investors in Africa: Opportunities and Barriers*. OECD Development Centre Working Paper No. 303.
- UNCTAD (2017). *UNCTADstat*. Pobrano z: <http://unctadstat.unctad.org>.
- Whitehead, E. (2012). *Rise of the African Sovereign Wealth Fund*. Pobrano z: <http://www.thisisafricaonline.com/Policy/Rise-of-the-African-sovereign-wealth-fund?ct=true>.

Willsa, S.E., Senbetb, L.W., Simbanegavib, W. (2016). Sovereign Wealth Funds and Natural Resource Management in Africa. *Journal of African Economies*, 25, AERC Supplement 2, 3–19.

SOVEREIGN WEALTH FUNDS AS A FACTOR FOR THE DEVELOPMENT OF AFRICAN COUNTRIES

Abstract

The purpose of this article is to try to assess the role of African SWFs in the development of Africa. The first part of the paper presents the characteristics of the African SWFs, the second discusses the positive effects of the African SWFs, and the third presents the risks associated with the establishment of PFM in Africa. The analysis shows that the impact of SWFs on Africa's development is hampered by the specific socio-economic and political-institutional conditions in African countries and the lack of full information. The theory and practice provide arguments indicating the positive and negative impact of African SWFs on development processes in African countries during the period considered.

Keywords: sovereign wealth funds, Africa, socio-economic development

JEL codes: F21, F63, O16, O55